

Užsieniečių sociodemografiniai portretai Lietuvos teisėsaugos institucijų veikloje: ikiteisminio tyrimo įstaigų atvejo analizė

Ramunė Miežanskienė, Vidmantė Giedraitytė

*Kauno Technologijos Universitetas
A. Mickevičiaus g. 37, LT-44244 Kaunas*

crossref <http://dx.doi.org/10.5755/j01.ppa.18.1.23129>

Anotacija. Straipsnyje aptariama kokiomis sociodemografinėmis ir su jomis susijusiomis charakteristikomis pasižymi užsieniečiai Lietuvos Respublikos ikiteisminio tyrimo institucijų veikloje. Atkreipiamas dėmesys į užsieniečių dalyvavimą ikiteisminio tyrimo procesuose įtarus nusikalstamos veikos atlikimu ir nukentėjimo nuo nusikalstamumo mastą. Svarstomas klausimas dėl ikiteisminio tyrimo įstaigų darbuotojų poreikio kompetencijų palaikymo ir kvalifikacijos kėlimo darbe su užsieniečiais. Tyrime identifikuojamos ir aptiriamos tokios bendrosios charakteristikos kaip asmenų, įtariamų padarius nusikalstamą veiką amžius, lytis, išsilavinimas, užimtumas bei šių charakteristikų kitimo tendencijos 2008m. – 2017m. laikotarpiu. Apžvelgus vyraujančią ikiteisminių tyrimų spektrą dėl nusikalstamų veikų atlikimo bei identifikavus bendrąsias užsieniečių, įtariamų ir nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų atlikimo charakteristikas, pagrindžiamos ikiteisminio tyrimo pareigūnų kompetencijų įgijimo ir kvalifikacijos kėlimo kryptys.

Raktažodžiai: teisėsaugos institucijos, užsieniečiai, pareigūnų bendrosios kompetencijos.

Keywords: law enforcement agencies, foreigners, general competences of public officials.

Įvadas

Migracijos tema analizuojama įvairių sričių moksliniuose diskursuose, tačiau plačiausiai aptariama socialinių mokslų lauke, kuriame gilinamasi į migracijos priežastis, pasekmes, integracijos procesus, socialinio ir kultūrinio identiteto klausimus bei su migracijos procesais susijusias naudas ir grėsmes. Gausiame socialinių mokslinių tyrimų lauke svarią vietą užima ir teisės mokslų kryptis, kur migracijos tema įgalina diskutuoti remiantis bent keliomis teorinėmis priegomis. Viena vertus, galima žvelgti iš teisės, kaip autonomiškos ir save kuriančios sistemos perspektyvos (Luhmann, 1995, Rogowski, 2015 ir kt.), kurios vienas skiriamųjų

bruožų – aiškiai apibrėžtų ribų (teisės, kaip sistemos) braižymas pvz., išskiriant teisinio reglamentavimo migracijos srityje lauką kaip tarptautinės humanitarinės, prieglobsčio, Europos Sąjungos teisės, bei nacionalinės migracijos teisės. Tuo tarpu bendrus teisės autonomiškumo bruožus išreikštų jos visuotinumai, teisinis formalizmas, speciali teisinė lingvistika (Cerar, 2009:24), kaip sudėtinė šiame lauke teisės normas taikančių institucijų rutinos dalis. Galima ir kita prieiga - į teisinius santykius migracijos srityje žvelgti neatsiejant jų nuo visuomenėje vykstančių sąveikų ir įtampų (Fiedman, 2009). Pastarosios prieigos turinį atspindi socio-teisinės krypties tyrimai ir atitinkamai nuveda į teisinės socializacijos, teisinės kultūros bei teisinio sąmoningumo tyrinėjimo laukus.

Apžvelgiant gana turtingą teisinės kultūros bei teisinio sąmoningumo socio-teisinių tyrimų lauką reikia pastebėti, kad šiuo metu nėra išsamiai ir visapusiškai išplėtoti tema apie migracijos atveju susiklostančių santykių turinį tarp priimančios valstybės, jos teisėsaugos institucijų ir užsienio šalies subjektų. Vis dėlto, minėto pobūdžio tyrimų augimo tendenciją atspindi vis dažniau mokslinėje erdvėje pasirodantys tyrimai, kuriuose centriniu analizės objektu yra imigranto santykis su „teise“, jos samprata, vertinimu, požiūriais ir lūkesčiais (Kurkchiyan, 2011; Kubal, 2015 ir kt.). Taip pat žvelgiama į imigranto santykį su priimančios valstybės nacionalinės teisės sistema (Abrego, 2011, 2018) bei ieškoma šio santykio kitimo priežasčių (Gleeson, 2010; Ryo, 2018). Būtent socio-teisinėje tyrimų srityje atveriami keliai intensyvesnei ir gilesnei mokslinei diskusijai apie imigrantų santykį su priimančios valstybės teisės sistemos ypatumais. Šių tyrimų kontekste taip pat iškyla poreikis detaliau pažvelgti į užsienio subjekto charakteristikas, kurios savo ruožtu gali lemti tiek santykį su priimančios valstybės teisės sistema, tiek nulemti jos institucijų darbo bruožus.

Šiame straipsnyje toliau prisidedama prie minėtos krypties tyrimų, detaliau analizuojant užsieniečių nusikalstamumo ir nukentėjimo nuo nusikalstamumo rodiklius, išskiriant Lietuvos atvejui būdingas charakteristikas. Ikitaisinių tyrimų įstaigų atvejo analizė leidžia detaliau pažvelgti į atitinkamų viešojo sektoriaus institucijų veiklos išskirtinumus, susijusius su specialiais subjektais (užsieniečiais), su kuriais susiduriama vykdant pareigas, taip pat identifikuoti šių institucijų pareigūnų specifinių bendrųjų kompetencijų, susijusių darbu multikultūrinėje aplinkoje, poreikį ir pobūdį.

Straipsnio tikslas – išanalizuoti užsieniečių sociodemografinius portretus Lietuvos ikiteisminio tyrimo įstaigų veikloje. Tikslui realizuoti iškelti šie *uždaviniai*: išskirti ir aptarti pagrindines užsieniečio, susiduriančio su Lietuvos teisėsaugos institucijomis, sociodemografinės ir kitas reikšmingas charakteristikas; įvertinti ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų poreikį palaikyti kompetencijas, reikalingas darbui su užsieniečiais. *Darbo objektas* – užsieniečio, susiduriančio su Lietuvos teisėsaugos institucijomis, sociodemografinės ir kitos charakteristikos. Šiame tyrime autoriai siekia (*tyrimo apribojimai*) apibendrinti užsienio šalių piliečių nusikalstamumo/nukentėjimo nuo nusikalstamumo atvejį, tačiau neanalizuoja duomenų apie asmenis, neturinčių pilietybės. Šis tyrimas *aktualus* savo empirinėmis

įžvalgomis, kurios gali informatyviai papildyti teisėsaugos institucijų veiklos įprastines trajektorijas, atsižvelgiant į pateikiamas bendras užsieniečio, susiduriančio su teisėsaugos institucijomis, charakteristikas. *Metodai*: tyrimas atliktas remiantis mokslinės literatūros analizės bei ir statistinių duomenų apie užsieniečių, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas bei nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų 2008 – 2017m. laikotarpiu analizės metodais. Tyrime naudojami Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos saugomi duomenys. Duomenų analizei atlikti naudota IBM SPSS statistics 25 programa.

Užsieniečiai Lietuvos Respublikos ikiteisminio tyrimo įstaigų veikloje

Globalizacija, kintantys politiniai, ekonominiai ir kiti procesai lemia vis didesnių asmenų mobilumą neišvengiamai paliečiantį ir Lietuvą, kurioje gyvenančių užsieniečių imigrantų dalis bendrame gyventojų skaičiuje nėra didelė, tačiau per pastarąjį dešimtmetį pasižymi stabilia augimo tendencija (nuo 2007m.- 0,98 % iki 2018m. - 1,76.%) (Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, 2018a). 2018 liepos 1d. Lietuvoje gyvenančių užsieniečių skaičius siekė 54 393 tūkst. (Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, 2018b). Analogiškas tendencijas iliustruoja ir augantys turistų srautai. Kasmet Lietuvoje apsilanko daugiau nei vienas milijonas turistų (2013 – 1.0 mln., 2014/2015-1,1 mln., 2016 – 1,2 mln., 2017m.- 1,384 mln.) (Lietuvos Statistikos departamentas, 2019). Minėtos bendrosios tendencijos lemia tai, kad ir teisėsaugos (tame tarpe ikiteisminio tyrimo) įstaigų darbuotojai susiduria su didesniu kiekiu ir iš įvairių kultūrų atvykstančiais asmenimis.

Lietuvoje Respublikos (toliau - LR) baudžiamojo proceso kodekse (toliau - BPK) nustatyta, jog ikiteisminį tyrimą organizuoja prokurorai, o atlieka - ikiteisminio tyrimo pareigūnai. Ikiteisminio tyrimo įstaigų tinklą sudaro Policija, Valstybės sienos apsaugos tarnyba (toliau - VSAT), Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba (toliau - FNTT), Specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau - STT), Muitinė, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas (toliau – PAGD), Karo policija. Taip pat ikiteisminį tyrimą gali atlikti tolimojo plaukiojimo jūros laivų kapitonai (dėl įgulos narių ir keleivių nusikalstamų veikų) ir Kalėjimų departamento pareigūnai (dėl areštinišė, kardomojo kalinimo ir pataisos įstaigose padarytų nusikalstamų veikų) (BK 164-165 str.).

2008 – 2017 m. laikotarpiu daugiausiai užsieniečių padarytų nusikalstamų veikų teko policijai (žr. 1 lent.) (2008 m. – 75,9 %; 2009 m. net 90,2%; o 2017 m. – 54,6 %), taip pat nemaža dalis - VSAT (jeigu 2008 m. buvo 19,7%, 2009 m. tik 6,9 %, tai 2013 m. ir 2015 m. pasiekė net 52,3 % ir 50,8 %). Nuo 2013 m. ryškiau ėmė didėti nusikalstamų veikų, pagal kompetenciją priskirtų Muitinei skaičius (2013 m. sudarė 15,8%, 2014 m. – 18,3%, 2015 m. net 20,5 %).

Vertinant nuo nusikalstamų veikų *nukentėjusių* užsieniečių pasiskirstymą pagal ikiteisminio tyrimo įstaigas (žr. 2 lent.), beveik visos iškeltos bylos pagal kompetenciją priklausė policijai (2008 m. buvo net 99,1 %, o 2017 m. – 96,4 % bylų).

1 lentelė. Lietuvoje 2008-2017m. ištirtų užsieniečių padarytų nusikalstamų veikų pasiskirstymas pagal ikiteisminio tyrimo įstaigas (%)

Užsieniečių padarytas nusikalstamas veikas tyrusios įstaigos	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Policija	75.9	90.2	63	42.2	67.5	29.7	41.1	27.7	47.6	54.6
VSAT	19.7	6.9	29	42.2	21.6	52.3	39.4	50.8	30.4	27
LR muitinė	1	1.5	7.1	12.7	9.5	15.8	18.3	20.5	16.3	17.1
Kitos ikiteisminio tyrimo įstaigos	3.4	1.4	0.9	2.9	1.4	2.2	1.2	1	5.7	1.3

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis.

2 lentelė. Lietuvoje 2008-2017m. nuo nusikalstamų veikų nukentėję užsieniečiai: atvejų registracijos pasiskirstymas pagal ikiteisminio tyrimo įstaigas (%)

Nusikalstamų veikų atlikimo atvejus tyrusios įstaigos	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Policija	99.1	99.2	97.7	99.1	99.3	99.2	99.7	99.7	97.8	96.4
Kitos ikiteisminio tyrimo įstaigos	0.9	0.8	2.3	0.9	0.7	0.8	0.3	0.3	0.2	3.6

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis.

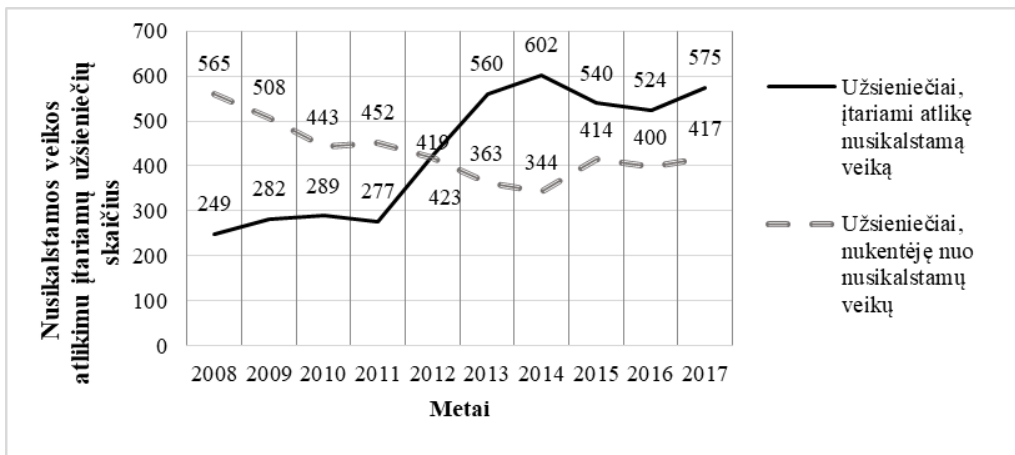
Taigi analizuojant statistinius duomenis pastebima, kad ikiteisminio tyrimo institucijų veikloje išsiskiria policijos įstaigos, kurios ikiteisminio tyrimo procese susiduria su didžiausiais (iš visų ikiteisminių įstaigų) užsieniečių srautais. Pagrindinių žmogaus teisių įgyvendinimą stebinti Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, remiantis ES šalyse atliktu tyrimu (European Union Agency for Fundamental Rights, 2017), akcentuoja kur kas platesnę policijos potencialą veikiant su užsienio subjektais. Teigiama, kad būtent policija, dirbanti su bendruomene, gali padėti įveikti nepasitikėjimą, baimę tarp vietos ir atvykstančių asmenų bei jų bendruomenių. Pasak agentūros, efektyvus policijos darbas, susijęs su užsienio subjektais remiasi gerais ryšiais su visuomene, pakankamais resursais ir pareigūnų kompetencijomis (European Union Agency for Fundamental Rights, 2017).

Užsieniečiai Lietuvoje: nusikalstamas veikas atlikusių ir dėl nusikalstamumo nukentėjusių asmenų charakteristikos

Analizuojant užsieniečių, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas ir nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų sociodemografines ir kitas charakteristikas, pirmiausia trumpai apžvelgiamas bendras tokių asmenų skaičiaus kitimas, buvimo Lietuvoje teisėtumas, pasiskirstymas pagal lytį, išsilavinimą, užimtumą bei kilmės valstybės geografinį regioną.

Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis, 2008 -2017 m. laikotarpiu užsieniečių, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas skaičius palaipsniui didėjo (žr. 1 pav.). 2008 m. tokių asmenų buvo 249, o 2014 m. skaičius išaugo net iki 602. 2015 m. ir 2016 m. pastebimas nežymus kaltinamųjų (įtariamųjų) užsieniečių sumažėjimas iki 540 ir 524, tačiau 2017 m. šis skaičius vėl padidėjo iki 575 asmenų.

Tuo tarpu nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų užsieniečių skaičius analizuojamu laikotarpiu mažėjo (nuo 565 – 2008 m. iki 417 – 2017 m.). 2014 m. tokių asmenų buvo mažiausiai – 344, tačiau 2015 m. (414), 2016 m. (400) ir 2017 m. (417) nukentėjusiųjų skaičius vėl šiek tiek padidėjo. Lyginant skaičių dinamiką aišku, jog 2008 m. daugiau buvo nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų užsieniečių, tuo tarpu 2017 m. – didesnis įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas užsieniečių skaičius.

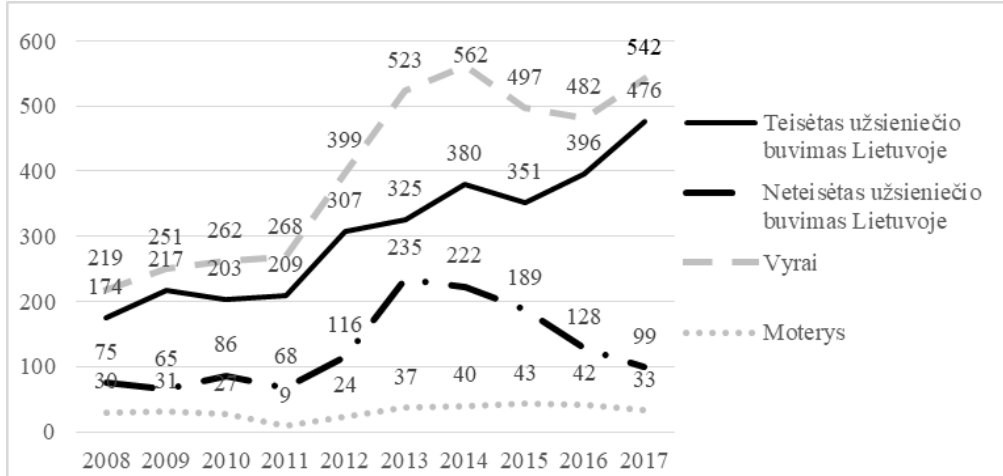

1 pav. Užsieniečių, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas ir nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų skaičius Lietuvoje 2008-2018 metais (vnt.).

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis.

Tyrimo duomenys rodo, kad įtariamieji (kaltinamieji) užsieniečiai Lietuvos Respublikoje dažniausiai buvo teisėtai (žr. 2 pav.). Neteisėtu buvimu Lietuvos Respublikoje yra laikoma, jeigu užsienietis viršija įstatymais nustatytą buvimo Lietuvoje laiką, Lietuvos Respublikoje yra be vizos (jeigu ji būtina), jei pasibaigia vizos galiojimas ar viza panaikinama, jei būnama be galiojančio kelionės dokumento (išskyrus prieglobsčio prašytojus), jei suklastojamas kelionės dokumentas ar viza, jei asmuo atvyko pažeisdamas Šengeno sienų kodekso nuostatas (Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties, 2004). Pastebima, jog 2013 m. padidėjo neteisėtai šalyje buvusių įtariamųjų (kaltinamųjų) skaičius (iki 235 asmenų), kuris nuo 2014 m. palaipsniui ėmė mažėti ir 2017 apėmė 99 įtariamus (kaltinamus) užsieniečius.

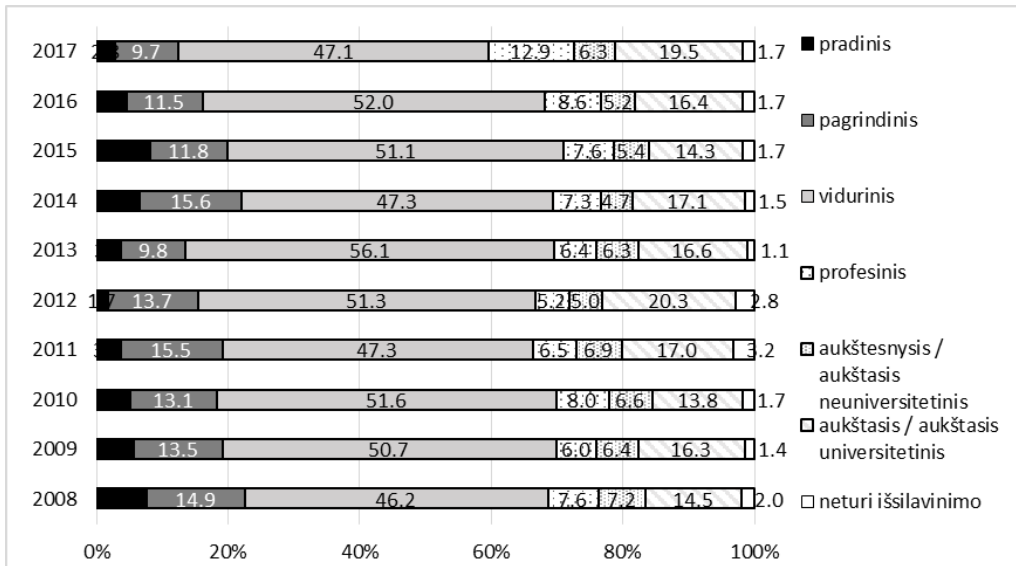
Įtariamuosius (kaltinamuosius) užsieniečius skirstant pagal lytį, akivaizdu, jog didžiąją dalį sudaro vyriškos lyties asmenys (nuo 219 asmenų 2008 m. iki 542 – 2017 m.). Tuo tarpu įtariamųjų (kaltinamųjų) moterų skaičius 2008 – 2017 m. gana apylygis ir vidutiniškai kasmet siekia apie 30 (ryškesnis skirtumas pastebimas tik 2011 m. kai įtariamų (kaltinamų) moterų skaičius buvo tik 9).

2 pav. Užsieniečių, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas Lietuvoje, buvimo pagrindas pagal teisėtumą ir pasiskirstymas pagal lytį 2008-2017 metais (vnt.).

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis.

Teisinių žinių turėjimas yra vienas veiksnių, įtakančių asmens teisinį sąmoningumą (Šlapkauskas 2004, Kazlauskienė ir kt., 2015). Įgytas išsilavinimas yra siejamas su mažesniu nusikalstamumu (Groot, Brink, 2010). Asmens išsilavinimo charakteristika atskleidžia įtariamų (kaltinamų) asmenų gebėjimus suvokti skirtingų nacionalinių teisinių sistemų veikimo principus, savo kaip teisinės atsakomybės subjekto teises ir pareigas ar ikiteisminio tyrimo įstaigų veiklos ypatumus. Ikiteisminio tyrimo pareigūnams nustatyta pareiga (BPK 10 str. 2 d.) užtikrinti, kad kaltinami (įtariamai) asmenys tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą. Todėl, atsižvelgdami į kaltinamų (įtariamų) užsieniečių išsilavinimą, pareigūnai turėtų gebėti suprantamai pertekti ikiteisminio tyrimo informaciją ir atlikti kitus procesinius veiksmus. Analizuojant užsieniečių, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas pasiskirstymą pagal jų turimą išsilavinimą 2008-2017m. laikotarpiu (žr. 3 pav.) galima išvelgti mažai kintantį išsilavinimo charakteristikos paveikslą. Mažėjimo tendenciją galima pastebėti žvelgiant į pagrindinį ir pradinį išsilavinimą (kartu) turinčių asmenų segmentą (nuo 12% iki 22%). Akivaizdu, kad asmenys dažniausiai yra įgiję vidurinį išsilavinimą (nuo 46.2% iki 56.1%). Tuo tarpu aukštesnįjį ar aukštąjį išsilavinimą yra įgiję tik kas penktas. Priklausomai nuo metų, ši dalis svyruoja nuo 19% iki 25%.

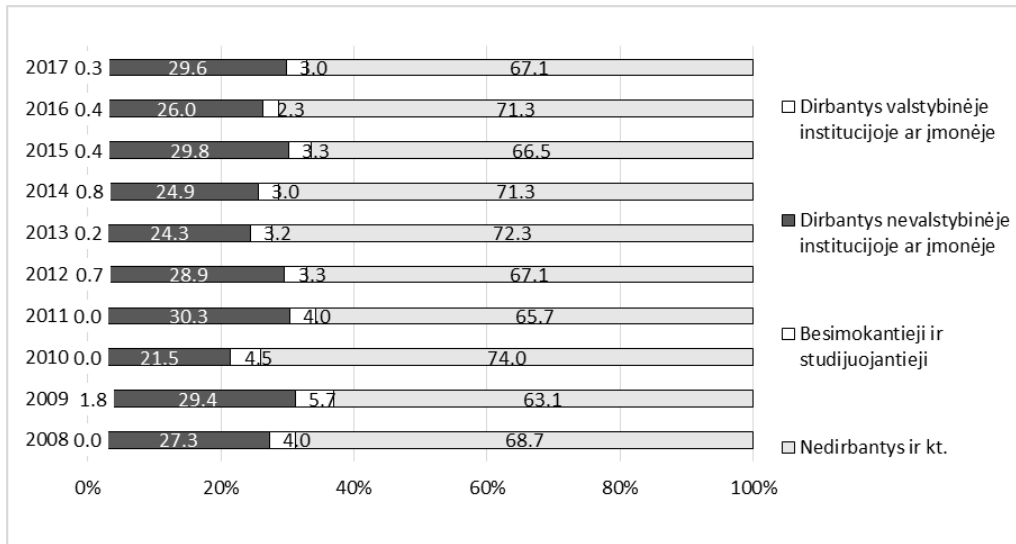

3 pav. Užsieniečių, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas Lietuvoje, išsilavinimo lygmuo 2008-2017 metais (proc.).

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, duomenimis.

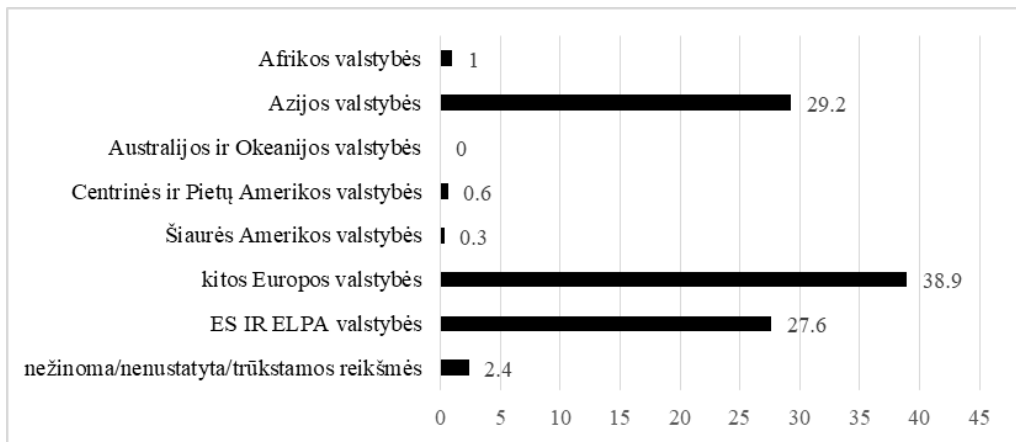
Apžvelgiant užimtumo charakteristikas, duomenų statistika rodo (žr. 4 pav.), jog didžioji dalis užsieniečių, kurie įtariamai ar kaltinami padarę nusikalstamas veikas 2008 – 2017m. laikotarpiu yra nedirbantys asmenys (pasiskirsto intervale nuo 65.7% iki 74%). Tuo tarpu mažiausiai tarp įtariamų (kaltinamų) užsieniečių yra besimokančių ir studijuojančių (pasiskirsto intervale nuo 2,4 % iki 5,7 %) ar dirbančių valstybiniame sektoriuje (iki 0,8 %). Apytiksliai šiek tiek dažniau nei kas penktas įtariamasis yra dirbantis nevalstybiniame (privačiame) sektoriuje. Minimos įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas asmenų užimtumo charakteristikos leidžia ikiteisminio tyrimo įstaigoms bei valdžios institucijoms ne tik įvertinti tam tikras nusikaltusiųjų socialines rizikas, tačiau ir numatyti bei taikyti nusikalstamumo prevencijos priemones. Remiantis statistiniais duomenimis tik kas trečią asmenį būtų galima pasiekti per institucijas ar organizacijas, tais atvejais, kai užsieniečiai dirba ar mokosi. Dėl šios priežasties prevencinės priemonės galėtų būti nukreiptos į teisinių žinių suteikimą ir teisinės elgsenos modeliavimą, informacijos sklaidą susiejant su užsieniečio atvykimo momentu.

Tiek valstybės, tiek jų regionai turi potencialą pasižymėti ne tik kalbiniais ir kultūriniais skirtumais, bet ir skirtinga teisine kultūra bei teisinį sąmoningumą formuojančiais veiksniais. Remiantis moksline literatūra, teisinę sąmonę lemiančius veiksnius galima grupuoti į „žinių“ ir „patirties“ segmentus. Jų turinį sudaro žinios apie teisę, įgytos šeimoje, mokykloje, darbovietėje, savišvietos būdu, iš draugų ir pažįstamų asmenų pasakojimų, žiniasklaidos priemonių, teisinių santykių praktinės

4 pav. Užsieniečių, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas Lietuvoje, išsilavinimo lygmuo 2008-2017 metais (proc.).

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis.

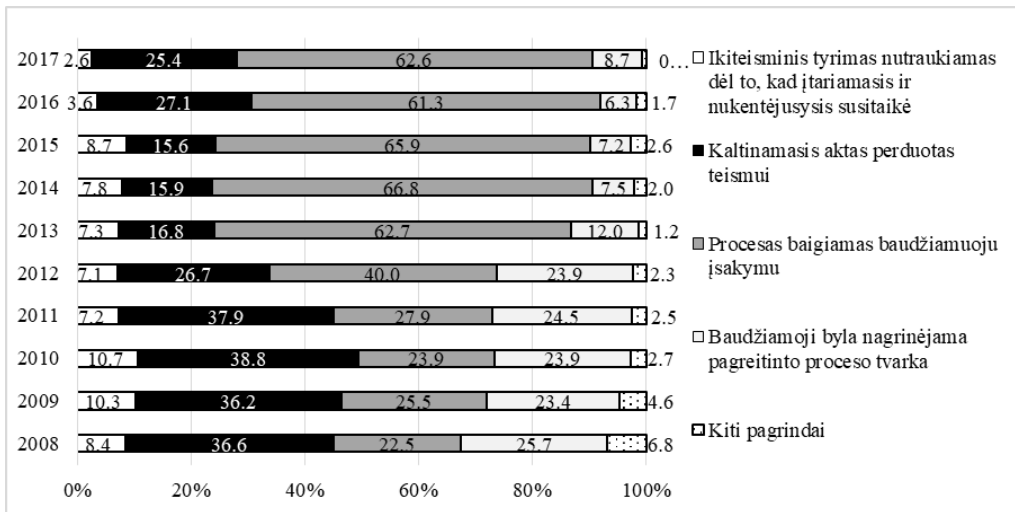

5 pav. Užsieniečių, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, pasiskirstymas pagal kilmės valstybės geografinį regioną 2008-2017 metais (proc.).

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis.

patirties ar emocinio teisingumo išgyvenimo (Šlapkauskas 2004, Kazlauskienė ir kt., 2015). Visi minėti veiksniai taip pat lemia galimus užsieniečių teisinės sąmonės skirtumus, lyginant su priimančios valstybės (Lietuvos) teisine kultūra. Apžvelgiant užsieniečių, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, pasiskirstymą pagal

kilmės valstybės geografinį regioną, pastebima, jog vyrauja užsieniečiai iš Europos regiono (žr. 5 pav.). Vis dėlto, atkreiptinas dėmesys, kad didžioji dalis įtariamųjų yra kilę iš tos Europos regiono dalies, kuri nėra vienijama ES ar Europos laisvosios prekybos asociacijos narių (ELPA) (38,9%) ir nėra siejama bendro teisinio reguliavimo. Dažniausiai tai įtariamieji kilę iš rytų Europos šalių kaip Rusija, Baltarusija ar Ukraina. Kas trečias įtariamasis kilęs iš Azijos valstybių (29.2%).

6 pav. Pagrindiniai ikiteisminio tyrimo ar privataus kaltinimo bylos rezultatai dėl užsieniečių, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas (proc.).

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis.

Vertinant bylą, kuriose užsieniečiai įtariami (kaltinami) padarę nusikalstamas veikas rezultatus, pastebima tendencija, jog 2008 – 2011 m. ikiteisminis tyrimas dažniausiai buvo baigiamas bylą perduodant teismui (žr. 6 pav.). Tuo tarpu nuo 2013 m. daugiau bylų buvo užbaigta teismui priimant baudžiamąjį įsakymą. Baudžiamasis įsakymas vadovaujantis BPK 418 str. 1 d. gali būti priimamas dėl nusikalstamų veikų, už kurių padarymą gali būti skiriama bet kuri bausmė, išskyrus atvejus, kai už nusikalstamą veiką gali būti skiriamas tik terminuotas laisvės atėmimas ar laisvės atėmimas iki gyvos galvos. Panaši tendencija išsilaiškė ir 2014 m. (66,8%) , 2015 m. (65,9%), 2016 m. (61.3%) bei 2017 m. (62.6%). Tokių ryškų baudžiamųjų įsakymų skaičiaus šuolį lėmė 2012 m. priimtas BPK pakeitimas, kuriuo praplėstos galimybės bausmę paskirti priimant baudžiamąjį įsakymą¹. Kadangi BPK numatyta, jog baudžiamojo įsakymo priėmimo procedūra taikoma tik tais atvejais, kai kaltininkas atlygina ar pašalina padarytą žalą (jeigu žala buvo padaryta) arba įsipareigoja tokią

¹ Iki 2011 m. rugsėjo 1 d. baudžiamąjį įsakymą buvo galima priimti tik dėl nusikalstamų veikų, už kurių padarymą galėjo būti skiriama tik bausmė arba ši bausmė buvo numatyta kaip alternatyvinė. 2011 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojus BPK pakeitimams baudžiamasis įsakymas gali būti priimamas kai numatyta vienintelė ar alternatyvinė bet kuri bausmė, išskyrus atvejus, kai gali būti skiriamas tik terminuotas laisvės atėmimas ar laisvės atėmimas iki gyvos galvos.

žalą atlyginti ar pašalinti (BPK 418 str. 1d.), didelis priimtų baudžiamųjų įsakymų skaičius leidžia teigti, kad nusikaltę užsieniečiai yra linkę ne tik pripažinti kaltę, bet ir atlyginti padarytą žalą. Remiantis Informatikos ir ryšių departamento duomenimis galima identifikuoti nusikaltimas veikas, dėl kurių dažniausiai pareiškiama įtarimai/kaltinimai užsieniečiams (žr. 3 lentelę). 2008 – 2017 m. daugiausiai įtarimų/kaltinamų užsieniečiams buvo pareikšta dėl neteisėto valstybės sienos perėjimo (2015 m. tai sudarė net 41,6 % visų nusikalstamų veikų). Toliau vyrauja vagystės (2007 m. – 16,5 %; 2009 m. – 19,5 %; 2012 m. – 21,9 %), kontrabanda (2011 m. – 11,9 %; 2013 m. – 14,6 %; 2014 m. – 18,6 %), papirkimai (2014 m. – 14 proc.), dokumentų suklastojimai ar disponavimai suklastotais dokumentais (2008 m. – 18 %; 2010 m. – 14,1 %). 2017 m. daugiausia įtarimų (kaltinimų) buvo pareikšta dėl dokumentų suklastojimo ar disponavimo suklastotais dokumentais (23 %), Kelių transporto eismo saugumo ar transporto priemonių eksploatavimo taisyklių pažeidimų (14,8 %), papirkimų (12,7 %) ir neteisėto valstybės perėjimo (10,8 %).

3 lentelė. Dažniausiai pasitaikančios nusikalstamos veikos, dėl kurių pareikšti įtarimai užsieniečiams 2008-2017m. (proc.)

Nusikalstamos veikos	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vagystė	16.5*	19.5	15.2	14	21.9	7.7	9.4	8.3	10.9	9.7
Sukčiavimas	8.8	12	6.9	9.4	2.4	6	6.1	2.7	6.1	5.7
Kontrabanda	7.2	9.6	11	15.9	11.6	14.6	18.6	13.3	12.4	9.9
Neteisėtas disponavimas akcizais apmokestinamomis prekėmis	0.8	5.3	7.6	10,1	10.6	12	0.8	12.2	10.3	7.3
Papirkimas	7.6	10.6	4.8	6.9	11.1	10.9	14.1	11.5	11	12.7
Neteisėtas disponavimas narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis be tikslo jas platinti	1.2	1	4.5	5.4	3.5	1.6	2.9	3	2.4	5.6
Kelių transporto eismo saugumo ar transporto priemonių eksploatavimo taisyklių pažeidimas	9.6	8.9	6.9	7.9	4.7	2.5	3.3	3.5	2.1	14.8
Viešosios tvarkos pažeidimas	4	3.1	4.8	7.9	3.5	3.2	4.3	4.2	1.7	2.4
Neteisėtas valstybės sienos perėjimas	30.5	20.2	27.6	18.7	27.4	41.6	35.5	33.1	19.3	10.8
Neteisėtas žmonių gabenimas per valstybės sieną	0	2,8	8	0.7	0.7	3	1.8	4.6	8.8	3.7
Dokumento suklastojimas ar disponavimas suklastotu dokumentu	18	8.5	14.1	8.3	5.2	5.3	7.8	7.6	16	23
Fizinio skausmo sukėlimas ar nežymus sveikatos sutrikdymas	0.4	0	0.69	0.7	4.5	3.2	3.5	5	7.1	3.47

*Pastaba. Paryškintos trys veikos, dėl kurių atlikimo buvo dažniausiai pareikšta įtarimų(kaltinimų) užsieniečių atžvilgiu.

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis.

Vertinant užsieniečių, kurie 2008 – 2017 m. nukentėjo nuo nusikalstamų veikų bendrąsias charakteristikas (žr. 4 lentelę), pastebima, jog nukentėjusiais dažniau pripažįstami vyrai nei moterys. Vis dėlto, nuo 2012m. nukentėjusių moterų procentinis įvertis turi tendenciją didėti ir per dešimtmetį pakilo iki 10%. Vertinant nukentėjusius asmenis pagal amžių, pastebima, kad analizuojamu periodu nukentėjusiųjų amžiaus vidurkis siekė apie 40 metų.

4 lentelė. Užsieniečių, nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų bendrosios charakteristikos 2008-2017m. (proc.)

Charakteristika	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vyrai	79.6	77.4	78.3	78.5	79.9	77.0	75.7	69.3	64.2	69.5
Moterys	20.4	22.6	21.7	21.5	20.1	33.0	24.3	30.7	34.8	28.8
Lytis nežinoma/nėra duomenų	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.0	1.7
Asmens, nukentėjusio nuo nusikalstamos veikos, amžiaus vidurkis	40	40	38,6	40	40	39	40	38	39,4	37,8

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis.

Analizuojant veikas nuo kurių dažniausiai nukenčia užsieniečiai pastebima, jog vyrauja asmens teisės į nuosavybę pažeidimai (žr. 5 lentelę). Dažniausiai užsieniečiai nukenčia nuo vagysčių. 2008 m. metais tokių nukentėjusiųjų buvo 70,7 %, o 2009 – 75,4 %. Tiesa, pastaraisiais metais vagysčių iš užsieniečių skaičius, nors ir nežymiai, tačiau palaipsniui mažėja (2015 m. – 63 %, 2016 m. – 57 %, o 2017 m. – 53,23 %).

5 lentelė. Nusikalstamos veikos, nuo kurių nukentėjo užsieniečiai (proc.)

Nusikalstama veika	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nesunkus sveikatos sutrikdymas	2.1	1	1.8	1.1	1.9	1.7	1.2	2.2	2.3	1.2
Vagystė	70.7*	75.4	67.64	72.1	63.8	67.7	72.5	63	57	53.23
Plėšimas	8.6	7.1	8.8	9.1	6.2	6.4	7.9	9.7	5.52	8.9
Sukčiavimas	2	3.5	2.5	6	7.4	6.6	5.8	5.6	7	7.9
Turto sunaikinimas ar sugadinimas	1.6	3.5	2.5	2	3.1	2.2	1.5	1.5	1.5	0.7
Kelių transporto eismo saugumo ar transporto priemonių eksploatavimo taisyklių pažeidimas	7.9	4.3	7.7	3.3	7.7	6.9	4.4	5.8	8.8	3.8
Viešosios tvarkos pažeidimas	3.6	2	3.1	2.4	3.1	4.1	2.9	4.4	5.5	8.4

*Pastaba. Paryškintos trys veikos dėl kurių atlikimo dažniausiai nukentėjo užsieniečiai.

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis.

Nustatant dažniau pasitaikančias veikas prieš užsieniečius, taip pat galima išskirti nusikaltimus nuosavybei. Pavyzdžiui nuo plėšimų 2011 m. nukentėjo 9,1 %, 2015 m. – 9,7 %, 2017 m. – 8,9 % užsieniečių, o nuo sukčiavimo 2012 m. – 7,4 %, 2016 m. –

7 %, o 2017 m. – 7,9 % asmenų. Iš kitų veikų galima išskirti kelių transporto eismo saugumo ar transporto priemonių eksploataavimo taisyklių pažeidimus (2008 m. – 7,9 %; 2010 ir 2012 m. – 7,7 %, 2016 m. – 8,8 %), taip pat viešosios tvarkos pažeidimus (2015m. – 4,4 %, 2016m. – 5,5%, o 2017 m. pastebimas tokių veikų augimas net iki 8,4 %).

Įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas ir nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų užsieniečių charakteristikos teisės saugos institucijoms leidžia geriau suvokti jų kaip baudžiamojo proceso dalyvių specifiką bei savo veikloje imtis priemonių, jog būtų atsižvelgiama į jų kalbinius, kultūrinius, religinius ir kitus ypatumus, bei užtikrinamos proceso dalyvio teisės. Tam reikalingos specifinės ikiteisminio tyrimo pareigūnų, dirbančių su užsieniečiais, kompetencijos

Ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų kompetencijų poreikis sprendžiant su užsieniečiais susijusius klausimus

Kaip minėta anksčiau, atliekant pavestas funkcijas ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnai susiduria su užsienio valstybių piliečiais, kurie identifikuojami, kaip asmenys, įtariamai atlikę nusikalstamą veiką ir nukentėjusieji nuo nusikalstamų veikų. Darbas su specialiais subjektais (užsieniečiais) dažnu atveju reikalauja papildomų kompetencijų kaip kitos kalbos mokėjimas, tarpkultūrinių skirtumų išmanymas, kurios padėtų efektyviau atlikti pareigas.

Pasaulyje augantys migracijos skaičiai lemia, jog socialinis ir kultūrinis sąmoningumas, apimantis skirtingų kultūrų suvokimą bei pagarbą, toleranciją ir empatiją kitokiems asmenims tampa vienu svarbiausių XXI a. piliečio kompetencijų (World Economic Forum, 2016). Šiomis kompetencijomis svarbu pasižymėti ir viešojo sektoriaus subjektams.

Informacija apie kultūras, religinę įvairovę, tarpkultūrinio kontakto užmezgimas, lyties, rasės, tautybės, kultūros ir kitų skirtumų problemų sprendimas tarpininkavimo ir derybų būdu – tai įgūdžiai bei žinios, kurie labai svarbūs visiems, dirbantiems su kitų kultūrų atstovais (Paurienė, 2011). Pavyzdžiui, kai kuriose šalyse teisės saugos institucijos gali būti siejamos su korumpuotomis, fizine jėga ar kankinimais paremtomis struktūromis. Todėl šių valstybių piliečių patirtis su pareigūnais gali sąlygoti jų nepasitikėjimą, nenorą bendradarbiauti suteikiant informaciją, vengimą kreiptis ištikus bėdai ar nukentėjus nuo nusikalstamų veikų (Alexander, 2017).

Teisės saugos institucijų, ir ypač ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnai, savo veikloje susidurdami su užsieniečiais privalo gebėti užmegzti ryšį su kitų kultūrų žmonėmis, sumažinant arba pašalinant galimus sunkumus (Paurienė, 2011). Tam reikia pareigūnų gebėjimo nusiteikti tarpkultūriniais kontaktams, pripažinti emocinius iššūkius, suprasti užsieniečių mąstymą ir poelgius, suvokti, matyti ir priimti skirtumus, valdyti ir spręsti konfliktus, gebėti bendradarbiauti, spręsti problemas, užmegzti pozityvius socialinius santykius tarpkultūriniame kontekste (Cornett – DeVito, McGlone, 2010; Paurienė, 2011; Sereni-Massinger, Wood, 2016).

Skirtingų kultūrų pažinimas, pasak Alexander (2017) pirmiausia apima suvokimą, jog „kitoks“ automatiškai negali būti vertinamas kaip „neteisingas“ ar

„blogas“. Skirtingų kultūrų žmonių elgesį požiūrį ir elgesį tam tikrose situacijose paprastai sąlygoja jų patirtis ir elgsenos reguliavimo kontekstas. Tarkim, kultūros, kurios vadovaujasi laisvės, individualios asmenybės vystymosi ir saviraiškos principais (pvz. JAV, Europos šalys) atstovų bendravimas yra paremtas individualizmu, tiesioginiu ir konkrečiu bendravimu, vengiant bereikalingos retorikos ar kompleksiško procedūrų, taip pat asmenine atskaitomybe ir atsakomybe. Tuo tarpu asmenims atstovaujantiems kultūras, besiremiančias bendruomeniniais principais (pvz. Vidurio Rytų, Azijos šalys), gali būti svarbesni procedūriniai aspektai, psichologiniai interesai, bendruomeninė (kolektyvinė) atsakomybė, atskaitomybė prieš bendruomenę, aukštesnių jėgų (pvz. Dievo) valios išraiška ir pan. Pvz., tokiais atvejais vieno bendruomenės nario suėmimas gali sąlygoti suvokimą, jog kaltinama visa bendruomenė ir iššaukti jos pyktį, nepasitenkinimą, konfliktus. Taigi pareigūnai turėtų ne tik žinoti galimus skirtumus, tačiau atsižvelgiant į juos gebėti numatyti savo veiksmus, priimti ir įgyvendinti sprendimus.

Sereni-Massinger ir Wood (2016), analizuodami tarpkultūrinių kompetencijų reikšmę teisėsaugos pareigūnų darbe, nurodo, jog siekiant išvengti skirtingų kultūrų sąlygotų nesupratimų ypač svarbią vietą užima kritinio mąstymo ir tarpasmeninio bendravimo įgūdžiai. Naudodami kritinio mąstymo metodą pareigūnai turi nustatyti ir įvertinti kitos pusės poziciją (veiksmus) bei interesus (veiksmų motyvus) (Alexander, 2017). Kritinis mąstymas, pasak Sereni-Massinger ir Wood (2016), pareigūnams leidžia užduoti klausimus, kelti hipotezes, vertinti ir spręsti situacijas išvengiant išankstinio nusistatymo, klaidingų prielaidų bei šališkumo.

Tuo tarpu tarpasmeninio bendravimo įgūdžiai leidžia pažinti įvairias kultūras, suprasti kaip konkrečios grupės nariai suvokia, elgiasi ir priima sprendimus, taip pat padeda greitai užmegzti ryšį, įgauti asmenų pasitikėjimą, surinkti tyrimui reikalingą informaciją, užkirsti kelią galimiems žmogaus teisių pažeidimams bei sumažinti nepasitenkinimą pareigūnų darbu. Šie gebėjimai apima profesionalų bendravimą tiek žodžiu, tiek raštu, įsijautimą į skirtingų asmenų vaidmenį (empatiją) (Sereni-Massinger, Wood, 2016). Be viso to, Cornett – DeVito ir McGlone (2010) išskiria keturis pagrindinius įgūdžius būtinus siekiant stiprinti pareigūnų tarpasmeninį bendravimą: a) emocinis atsparumas, b) lankstumas ir atvirumas, c) suvokimo aštrumas ir d) asmeninė autonomija. Emocinis atsparumas apima gebėjimą valdyti emocijas ir elgtis stresinėse situacijose, taip pat išlaikyti teigiamą požiūrį. Lankstumas ir atvirumas - tai gebėjimas prisitaikyti prie įvairių situacijų, „neteisti“ ir toleruoti įvairius žmones. Suvokimo aštrumas apima gebėjimus suvokti ir aiškinti verbalinius ir neverbalinius ženklus. Asmeninė autonomija reiškia aiškių asmeninių vertybių turėjimą ir laikymąsi bei stiprų tapatybės jausmą.

Apibendrinant galima teigti, jog ikiteisminio tyrimo institucijos, siekdamos užtikrinti efektyvų bylų, kuriose dalyvauja užsieniečiai tyrimą, periodiškai turėtų atlikti užsieniečių bendrųjų charakteristikų analizę, stebėti pokyčius, atsižvelgiant į tai identifikuoti ir ugdyti reikiamas su užsieniečiais dirbančių pareigūnų tarpkultūrinės kompetencijas.

Išvados

1. Intensyvėjantys migracijos srautai lemia užsieniečių, dalyvaujančių ikiteisminio tyrimo procese skaičiaus augimą. Lietuvoje su didžiausiais užsieniečių, įtariamų/kaltinamų atlikus nusikalstamas veikas srautais susiduria Policijos, VSAT ir Muitinės įstaigos. Jų tarpe dažniausiai su užsieniečiais susiduria Policijos įstaigos, kurias 2008 – 2017 m. laikotarpyje vidutiniškai pasiekia 99% nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų ir 54% užsieniečių, įtariamų (kaltinamų), atlikus nusikalstamas veikas, atvejai.

2. 2008 – 2017 m. laikotarpiu Lietuvoje įtariamų (kaltinamų) užsieniečių apibendrintos sociodemografinės charakteristikos atskleidžia, kad nusikalstamų veikų atlikimu dažniau yra įtariami (kaltinami) teisėtai Lietuvoje reziduojantys asmenys, dažniau – vyrai nei moterys, nedirbantys, įgiję žemesnį nei profesinį išsilavinimą bei atvykę iš Europos Sąjungos, kitų Europos (dažniausiai rytų) regiono ar Azijos valstybių. Stebima tendencija ikiteisminius tyrimus užbaigti baudžiamuoju įsakymu.

3. Vertinant užsieniečių 2008 – 2017 m. laikotarpiu Lietuvoje įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas pažeidimų spektrą, nustatyta, jog vyrauja įtarimai (kaltinimai) susiję su nusikalstamomis veikomis nuosavybei, turtinėms teisėms bei interesams, Lietuvos Respublikos ekonominei tvarkai, valstybės tarnybai, viešiesiems interesams bei valdymo tvarkai. Tuo tarpu užsieniečiai dažniausiai nukentčia nuo nusikalstamų veikų susijusių su nuosavybe, turtinėmis teisėmis ir interesais, transporto eismo saugumu bei viešąja tvarka.

4. Atsižvelgiant į augantį užsieniečių įtariamų/kaltinamų atlikus nusikalstamas veikas atvejų skaičių bei kilmės valstybės geografinius regionus, patvirtinamas ir didėjantis ikiteisminio tyrimo pareigūnų poreikis pasižymėti kultūrinių skirtumų atpažinimo ir kitomis, su šiuo aspektu susijusiomis kompetencijomis. Tarpkultūrinės kompetencijos padeda geriau suvokti užsieniečių, dalyvaujančių ikiteisminio tyrimo procese, elgseną, poreikius, valdyti ir spręsti tarpkultūrinio pobūdžio konfliktus. Vertinant užsieniečių, įtariamų/kaltinamų atlikus nusikalstamas veikas bei nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų charakteristikas ikiteisminio tyrimo institucijos gali identifikuoti tarpkultūrinio pobūdžio gebėjimų spektrą bei priimti jų įgijimui reikalingus sprendimus.

Literatūra

1. Abrego, L. J. Legal Consciousness of Undocumented Latinos: Fear and Stigma as Barriers to Claims-Making for First- and 1.5-Generation Immigrants. *Law & Society Review*, 2011, 45(2), p. 337-369.
2. Abrego, L. J. Renewed Optimism and Spatial Mobility: Legal Consciousness of Latino Deferred Action for Childhood Arrivals Recipients and Their Families in Los Angeles. *Ethnicities*, 2018, 18(2), p. 192-207.
3. Alexande, B M. *Cross-Cultural Agility in Law Enforcement: Tying in the Interlocutor's Craft*, 2017. Air War College Maxwell Afb United States. <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/1038121.pdf> [2018-12-18].
4. Cerar, M. The Relationship Between Law and Politics. *Annual Survey of International & Comparative Law*. 2009, 15(1), p. 19-41. <https://digitalcommons.law.ggu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1126&context=anlsurv>

- ey [2019-02-14].
5. Cornett-DeVito, M. M.; McGlone, E. L. Multicultural Communication Training for Law Enforcement Officers: A Case Study. *Criminal Justice Policy Review*, 2000, 11(3), p. 234–253.
 6. European Union Agency for Fundamental Rights. *Current Migration Situation in the EU: Community Policing*, 2017. <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-community-policing> [2018-12-12].
 7. Gleeson, S. Labor Rights for All? The Role of Undocumented Immigrant Status for Worker Claims Making. *Law & Social Inquiry*, 2010, 35(3), p. 561-602.
 8. Groot, W., Van den Brink H.M. The Effects of Education on Crime. *Applied Economics*, 2010, 42(3), p. 279-289. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00036840701604412> [2018-12-18].
 9. Huddleston, Th; Bilgili, Ö; Joki, A. L.; Vankova, Z. *Migrant Integration Policy Index 2015*, 2015. Barcelona/ Brussels: CIDOB and MPG. <http://www.mipex.eu/sites/default/files/downloads/pdf/files/custom/a4/2018.12.04-16.08.10-mipex-2015-custom-book-a4.pdf> [2018-12-13].
 10. Integration of Immigrants in the European Union. Special Eurobarometer Report No 469, 2018. <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2169> [2018-12-14].
 11. Kazlauskienė A., Petkus A., Petkuvienė R., Šlapkauskas V. (2015). *Teisės sociologija*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. <http://ebooks.mruni.eu/pdfreader/teiss-sociologija> [2018-12-18].
 12. Kubal, A. Legal Consciousness as a Form of Social Remittance? Studying Return Migrants' Everyday Practices of Legality in Ukraine. *Migration Studies*, 2015, 3(1), p. 68–88.
 13. Kurkchiyan, M. Perceptions of Law and Social Order: A Cross-National Comparison of Collective Legal Consciousness. *Wisconsin International Law Journal*, 2011, 29(2), 367.
 14. Lietuvoje Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 37-1341.
 15. Lietuvos statistikos departamentas. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=6150b98e-b59d-415c-90f1-d46e74f0b93d#/> [2018-12-18].
 16. Luhmann, N.(1995). *Social Systems*. Stanford University Press, Stanford.
 17. Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. *Migracijos metraštis 2017 m.*, 2018a. <https://www.migracija.lt/index.php?683399458> [2018-12-15].
 18. Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. *Pagrindiniai migracijos rodikliai Lietuvoje*, 2018b. <http://migracija.lrv.lt/uploads/migracija/documents/files/Statistika/Migracijos%20rodikliai/PAGRINDINIAI%20MIGRACIJOS%20RODIKLIAI%20LIETUVOS%20RESPUBLIKOJE%202018-07-01.pdf> [2018-12-15].
 19. Purienė, G. Tarpkultūrinė kompetencija ir jos ugdymas pareigūnų rengime. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, 2011, 5, p. 115-128.

20. Ryo, E. Representing Immigrants: The Role of Lawyers in Immigration Bond Hearings. *Law & Society Review*, 2018, 52(2), p. 503-531.
21. Rogowski, R. Law, Autopoiesis. In: *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2nd edition. 13. Oxford: Elsevier, 2015, p. 554–556.
22. Sereni-Massinger, Ch.; Wood, N. Improving Law Enforcement Cross Cultural Competencies through Continued Education. *Journal of Education and Learning*, 2016, 5(2), p. 258-264.
23. Šlapkauskas V. *Teisės Sociologijos pagrindai*. Mykolo Riomerio universitetas, Vilnius, 2004.
24. Valstybinis turizmo departamentas. *Lietuvos visos apgyvendinimo įstaigos. Apgyvendinta svečių, suteikta nakvynių, vidutinė viešnageš trukmė (2017-2018 m. I pusmetis)*, 2018. <http://www.tourism.lt/lt/apgyvendinimo-statistika> [2018-12-16].

Ramunė Miežanskienė, Vidmantė Giedraitytė

Socio-demographic Portraits of Foreigners in the Activities of Lithuanian Law Enforcement Institutions: Case Studies of Pre-trial Investigation Agencies

Abstract

The article discusses the socio-demographic and related characteristics of foreign residents in the work of pre-trial investigation institutions of the Republic of Lithuania. Specific attention is drawn to the victims of crime against the foreigners and to the analysis of criminal offenses that's been committed by foreign residents, their participation in pre-trial investigation processes. The aim is to address the need for pre-trial investigation institutions of competences and qualification improvement in work with foreigners. The study identifies and discusses general characteristics of foreigners, who has been suspected of having committed an offense addressing the data on age, gender, education, employment, and trends of changes in these aspects in 2008 - 2017 period of time. After reviewing the predominant spectrum of pre-trial investigations of criminal offenses and identifying general characteristics of foreigners suspected and affected by criminal offenses, it is noticed to be a justifying an acquirement of competences and raising of qualifications of pre-trial investigation officers.

Ramunė Miežanskienė – Kauno technologijos universiteto Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakulteto doktorantė, lektorė.

E. paštas: ramune.miezanskiene@ktu.lt

Vidmantė Giedraitytė – Kauno technologijos universiteto Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakulteto lektorė, socialinių mokslų daktarė.

E. paštas: vidmante.giedraityte@ktu.lt

Ramunė Miežanskienė PhD Student, Lecturer at the Faculty of Social Sciences, Arts and Humanities, Kaunas University of Technology.

E-mail: ramune.miezanskiene@ktu.lt

Vidmantė Giedraitytė – Doctor of Social Sciences, Lecturer at the Faculty of Social Sciences, Arts and Humanities, Kaunas University of Technology.

E-mail: vidmante.giedraityte@ktu.lt

Straipsnis įteiktas redakcijai 2018 m. gruodžio mėn.; recenzuotas; parengtas spaudai 2019 m. sausio mėn.